

หัตถกรรมเครื่องเงินแบบดั้งเดิมผุโจว: การสร้างสรรค์และพัฒนาการออกแบบ เครื่องประดับร่วมสมัย

Fuzhou Traditional Lacquerware : Creation and Development of Contemporary Jewelry Design

ชุน หลิว^{1*} ปิติวรรณ สมไทย² และพานู สรวายสุวรรณ³
Chun Liu^{1*} Pitiwat Somthai² and Panu Suaysuwan³

บทคัดย่อ

เครื่องเงินผุโจวเป็นผลิตภัณฑ์ที่ผสมผสานระหว่างทักษะการประดิษฐ์และความเจริญรุ่งเรืองทางภูมิปัญญาของคนในสมัยโบราณ แสดงให้เห็นถึงควมมีชีวิตชีวาของเทคโนโลยีการลงรักแบบดั้งเดิมที่ไม่เพียงขึ้นอยู่กับความประณีตของช่างฝีมือ ความคงทนในการใช้งานและนวัตกรรมเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับนโยบายทางวัฒนธรรม ความต้องการของผู้บริโภคและการพัฒนาอุตสาหกรรมซึ่งสะท้อนถึงวิวัฒนาการของค่านิยมแห่งยุคสมัย รสนิยมทางวัฒนธรรม แฟชั่นทางสังคมและยังกลายเป็นสื่อที่แสดงออกทางศิลปะอีกด้วย อย่างไรก็ตาม จากการพัฒนาของสังคมในปัจจุบันทำให้รูปแบบ สีสนและการใช้งานเครื่องประดับเครื่องเงินผุโจวไม่ตอบสนองความต้องการด้านสุนทรียภาพทางจิตวิญญาณของผู้คนสมัยใหม่ ดังนั้น การวิจัยเรื่อง “หัตถกรรมเครื่องเงินแบบดั้งเดิมผุโจว: การสร้างสรรค์และพัฒนาการออกแบบเครื่องประดับร่วมสมัย” จึงมีเป้าหมายเพื่อศึกษาหัตถกรรมเครื่องเงินผุโจวของประเทศจีน ประกอบด้วย ประวัติศาสตร์ เทคนิคหัตถกรรม ความหลากหลายของรูปแบบและสุนทรียศาสตร์ของเครื่องเงินสมัยราชวงศ์ซ่งเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการออกแบบเครื่องประดับเครื่องเงินร่วมสมัยที่เหมาะสมยิ่งขึ้นทั้งในด้านมุมมองของการสร้างสรรค์และความงามทางวัฒนธรรมร่วมสมัย การออกแบบเครื่องประดับเครื่องเงินร่วมสมัยในครั้งนี้มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมและการพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีเครื่องเงินแบบดั้งเดิม ทั้งยังเพิ่มมูลค่าทางวัฒนธรรมให้กับการออกแบบเครื่องประดับสมัยใหม่และสร้างรายได้ให้กับชุมชน

คำสำคัญ : เครื่องเงิน เครื่องประดับเครื่องเงิน การออกแบบเครื่องประดับ สุนทรียศาสตร์

^{1*} สาขาวิชาทัศนศิลป์และการออกแบบ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Department of Visual Arts and Design, Faculty of Fine and Applied Art, Burapha University

E-mail : 375426985@qq.com

² สาขาวิชาครีเอทีฟอาร์ตและกราฟิกครีเอทีฟ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Department of Creative Art and Graphic Creative, Faculty of Fine and Applied Art, Burapha University

E-mail : pitiwat@buu.ac.th

³ สาขาวิชาจิตรกรรมสร้างสรรค์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Department of Creative Painting, Faculty of Fine and Applied Art, Burapha University

E-mail : panu@buu.ac.th

*Corresponding author

Abstract

Fuzhou lacquerware is a product which combines the crafting skills and the rich wisdom of ancient people. The lacquerware shows the liveliness of traditional lacquer technology which depends not only on the craftsman's refinement, durability for usage and innovation, but it is also closely related to cultural policy, consumer demand, and industrial developments. This lacquerware reflects the evolution of values of time, cultural taste, and social fashion. It becomes a medium of artistic expression. However, Fuzhou lacquer jewelry has been developed by today's society, the form, color, and function. It was not satisfied with modern people's spiritual aesthetic needs. This research titled "Fuzhou traditional lacquerware: creation and development of contemporary jewelry design" aimed to study Fuzhou lacquerware craft in China, including its history, handicraft techniques, diversity of styles, and aesthetics of Song Dynasty. The lacquerware was used as information for designing contemporary lacquerware jewelry. It was suitable for creativity and contemporary cultural beauty. The design of this contemporary lacquerware jewelry was useful for inheriting cultural heritage and the development of traditional lacquerware technology innovation. It added the cultural value for modern jewelry design and generates income for the community.

Keyword: Lacquerware, Lacquerware Jewelry, Jewelry Design, Aesthetics

วันที่รับบทความ: 10 กรกฎาคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ: 11 ตุลาคม 2566

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 16 ตุลาคม 2566

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

หัตถกรรมดั้งเดิมได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้คนให้สวยงามและมีบทบาทเพิ่มเติมในด้านการค้าและการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างประเทศเพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของทุกระดับชั้น สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าทางวิทยาศาสตร์ วัฒนธรรมและมูลค่าทางเศรษฐกิจ ในประเทศที่เจริญแล้วพวกเขาล้วนวางแผนประวัติศาสตร์ทางวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ ศิลปะและหัตถกรรมในประเทศของตนเป็นอย่างมากเพราะในกระบวนการพัฒนาประเทศไปสู่ความร่วมสมัย ปัญหาสากลที่ต้องเผชิญหน้าคือเราจะปกป้องวัฒนธรรมชาติรวมถึงหัตถกรรมดั้งเดิมได้อย่างไร ในประเทศจีนการปกป้องและสืบทอดหัตถกรรมดั้งเดิมกำลังเผชิญกับความท้าทายที่รุนแรงเช่นกันโดยเฉพาะในระดับวิชาการถือว่าหัตถกรรมดั้งเดิมมีความเกี่ยวข้องอย่างยิ่งต่อการศึกษาศาสาวิชาอื่น เช่น ประวัติศาสตร์ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มานุษยวิทยา และชาติพันธุ์วิทยา เป็นต้น (Shiguang, 2004)

ประเทศจีนเป็นประเทศแรกที่น่ายารักธรรมชาติมาใช้งานและเครื่องเงินเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ที่สำคัญของประเทศจีน เครื่องเงินมีลักษณะทางสุนทรียศาสตร์อันเป็นเอกลักษณ์และเป็นศูนย์รวมความหมายแฝงทางจิตวิญญาณของวัฒนธรรมจีน (Huiping & Dongshu, 2013) ขั้นตอนการทำเครื่องเงินนั้นมีความซับซ้อน ต้องใช้เวลานาน กอปรกับมีต้นทุนในการผลิตสูง ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาช่างฝีมือที่ทำงานหัตถกรรมเครื่องเงินดั้งเดิมต่างกำลังพิจารณาเกี่ยวกับปัญหาเรื่องการขายผลิตภัณฑ์เครื่องเงินดั้งเดิมแต่ผลลัพธ์ที่ออกมากลับไม่ดีเท่าที่ควรเพราะพวกเขาไม่ได้มองโลกด้วยวิสัยทัศน์ในการออกแบบจริง ๆ ทำให้หัตถกรรมเครื่องเงินดั้งเดิมจำนวนมากกำลังเผชิญกับความเสื่อมโทรมหรือสูญหาย หัตถกรรมเครื่องเงินดั้งเดิมยังคงต้องดำเนินการโดยช่างฝีมือเพราะไม่สามารถรวมเข้ากับการผลิตด้วยอุตสาหกรรมสมัยใหม่

และไม่สามารถลดต้นทุนการผลิตได้เนื่องจากเป็นวัสดุจากธรรมชาติ อีกทั้งมีต้นทุนแรงงานและค่าวัสดุสูงซึ่งเป็นอุปสรรคต่อผู้บริโภคส่วนใหญ่ ประการที่สองการเปลี่ยนแปลงแนวคิดการบริโภคของผู้คนกับการพัฒนาวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต กระบวนการผลิตแบบอนุรักษ์หัตถกรรมเครื่องเงินดั้งเดิมและสุนทรียศาสตร์แบบอดีตทำให้งานหัตถกรรมเครื่องเงินดั้งเดิมก้าวไม่ทันกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เนื่องจากขั้นตอนการผลิตเครื่องเงินแบบดั้งเดิมยุ่งยาก ใช้เวลานานและมีราคาแพงส่งผลให้ผู้บริโภคจำนวนจำกัดซึ่งไม่เอื้อต่อการพัฒนาเครื่องเงิน แต่เพื่อให้งานเครื่องเงินแบบดั้งเดิมกลับมารุ่งเรืองขึ้นอีกครั้งจำเป็นต้องขยายรูปแบบและการแสดงออกของเครื่องเงินอย่างต่อเนื่องซึ่งไม่เพียงแต่ต้องเน้นย้ำถึงการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเครื่องเงินในด้านมุมมองแนวคิดเท่านั้น แต่ยังต้องพยายามสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ในแนวทางการปฏิบัติด้วย ดังนั้นศิลปะเครื่องเงินแบบดั้งเดิมจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนานวัตกรรมให้เหมาะสมกับสังคมสมัยใหม่

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 ศึกษาพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของเครื่องเงินผู่โจว

1.2.2 ศึกษาเทคนิคการทำหัตถกรรมเครื่องเงินเพื่อปกป้องและสืบสานงานศิลปหัตถกรรมเครื่องเงิน

1.2.3 วิเคราะห์ความหลากหลายของรูปแบบและสุนทรียศาสตร์ของเครื่องเงินสมัยราชวงศ์ซ่งเพื่อแก้ไขปัญหารูปแบบซ้ำซากจำเจของเครื่องเงินในปัจจุบัน ตลอดจนค้นหาวិธีการปรับตัวให้งานหัตถกรรมเครื่องเงินดั้งเดิมสอดคล้องกับความต้องการในชีวิตสมัยใหม่

1.2.4 การออกแบบเครื่องประดับเครื่องเงินในรูปแบบใหม่และเผยแพร่วัฒนธรรมศิลปหัตถกรรมเครื่องเงิน

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย การศึกษาประวัติศาสตร์งานหัตถกรรมเครื่องเงินในผู่โจว การสืบทอดหัตถกรรมเครื่องเงิน สถานการณ์ปัจจุบันและกระบวนการทางเทคโนโลยี การศึกษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของเมืองผู่โจว ตลอดจนการศึกษาองค์ประกอบทางวัฒนธรรม การปรับแต่ง เปลี่ยนแปลงและสร้างขึ้นใหม่ตามพื้นฐานของการออกแบบเครื่องประดับโดยเน้นที่การออกแบบรูปแบบเครื่องประดับเป็นหลัก

1.3.2 ขอบเขตด้านสถานที่ ได้แก่ เมืองผู่โจว (Fuzhou) มณฑลฝูเจี้ยน (Fujian) ประเทศจีน

1.3.3 ขอบเขตด้านการออกแบบ คือ การออกแบบเครื่องประดับ ได้แก่ สร้อยคอ กำไลข้อมือและต่างหู

1.3.4 ขอบเขตกลุ่มตัวอย่าง คือ การสัมภาษณ์ช่างฝีมือเครื่องเงิน 5 คน กำหนดมาจากประสบการณ์และความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการผลิตภัณฑ์เครื่องเงินมีหน้าร้านจำหน่ายและ/หรือ WORK SHOP ผลิตเครื่องเงิน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ

1.3.5 สถิติในการวิเคราะห์ คือ สถิติอ้างอิง โดยอธิบายหรือสรุปลักษณะของประชากรทั้งหมดโดยการทดสอบสมมติฐาน

2. วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 รวบรวมและศึกษาเอกสารวรรณกรรมเกี่ยวกับหัตถกรรมเครื่องเงินของมณฑลฝูเจี้ยนผ่านหนังสือ อินเทอร์เน็ต และการวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น เพื่อเรียนรู้รายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับบริบททางประวัติศาสตร์ของหัตถกรรมเครื่องเงินแบบดั้งเดิมของมณฑลฝูเจี้ยน จุดเด่นทางศิลปะ กระบวนการ และขั้นตอนการผลิต

2.2 การลงพื้นที่สำรวจเพื่อทำความเข้าใจในเชิงลึก การสัมภาษณ์ตัวแทนช่างฝีมือในพื้นที่เพื่อรับทราบข้อมูลโดยตรงผ่านรูปแบบคำบอกเล่าและประสบการณ์จริงเพื่อยกระดับความรู้และทำให้การศึกษาครั้งนี้มีความเป็นไปได้ในทางทฤษฎีมากยิ่งขึ้น

2.3 การสัมภาษณ์ตัวแทนช่างฝีมือในพื้นที่เพื่อรับทราบข้อมูลโดยตรงผ่านรูปแบบคำบอกเล่าและประสบการณ์จริงเพื่อยกระดับความรู้และทำให้การศึกษาครั้งนี้มีความเป็นไปได้ในทางทฤษฎีมากยิ่งขึ้น

2.4 การวิจัยทฤษฎีการออกแบบและนำทฤษฎีการออกแบบทางศิลปะมาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยแบ่งการออกแบบเป็น 3 ระยะ คือ

2.4.1 ระยะแรก การออกแบบแบบร่างผลิตภัณฑ์และการออกแบบโครงสร้างผลิตภัณฑ์

2.4.2 ระยะกลาง การออกแบบต้นแบบผลิตภัณฑ์

2.4.3 ระยะสุดท้าย การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์และการปรับแก้ แนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์มาจากการสัมภาษณ์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับช่างฝีมือพื้นบ้านและนักออกแบบ ตลอดจนมีการสำรวจด้วยแบบสอบถามเพื่อเป็นหลักฐานและข้อมูลอ้างอิงในการปรับแก้ผลิตภัณฑ์ศิลปะ

3. สรุปผลการวิจัย

3.1 ศึกษาการพัฒนาทางประวัติศาสตร์ของเครื่องเงินฝูโจว

เครื่องเงิน หัตถกรรมเครื่องเงินและศิลปะเครื่องเงิน มีความหมายอย่างแคบจำกัดอยู่ที่ยางรักและความหมายอย่างกว้างหมายถึงเครื่องเคลือบ การทาสีและการเคลือบแล็กเกอร์ซึ่งไม่ได้กำหนดว่าเป็นแนวระนาบหรือสามมิติและไม่ได้กำหนดว่าเป็นเครื่องใช้หรือเครื่องประดับ เพียงแค่เคลือบเงาก็ถือว่าอยู่ในหมวดศิลปะเครื่องเคลือบ โดยเครื่องเงินเป็นศิลปะประเภทหนึ่งที่ใช้การเคลือบเป็นหลัก (Shiguang, 2000)

ประวัติศาสตร์เครื่องเงินของประเทศจีนยาวนานเท่ากับอารยธรรมจีน เมื่อ 7000 ปีก่อนในยุคหินใหม่สมัยสังคมดึกดำบรรพ์ บรรพบุรุษเหอหมู่ตู (He Mudu) สามารถทาสีแดงสดลงบนขามที่ทำจากยางไม้ได้และยังมีการขุดพบเครื่องปั้นดินเผาสีดำที่มีลวดลายตกแต่งด้วยการเคลือบแล็กเกอร์ตามแบบสมัยวัฒนธรรมหม่าเจียเยา (Majia Yao) และวัฒนธรรมเหลียงจู (Liangzhu) ซึ่งนี่ถือเป็นจุดกำเนิดเครื่องเงินในประเทศจีน เครื่องเงินฝูโจวมีประวัติศาสตร์เก่าแก่เมื่อมองจากมุมกว้าง เครื่องเงินฝูโจวมีการพัฒนาที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในที่ราบตอนกลางของจีนและศิลปะเครื่องเงินฝูโจวได้รับอิทธิพลมาจากกระบวนทัศน์ของเครื่องเงินฝูเจี้ยน (ศิลปินชาวฝูเจี้ยนได้อพยพไปต่างถิ่นหรือมีคนต่างถิ่นมาเรียนศิลปะที่ฝูเจี้ยน) จากแนวคิดของมนุษย์และวัตถุดิบหลักในการทำเครื่องเงินคือยางรักทำให้มนุษย์คือผู้ออกแบบ ผลิต และสร้างสรรค์วัสดุชิ้นใหม่ จากความพยายามร่วมกันสร้างสรรค์ของคนหลายชั่วอายุคน การสั่งสม การกลั่นกรองและอิทธิพลซึ่งกันและกันทำให้ท้ายที่สุดเกิดเป็นเครื่องเงินที่มีรูปแบบเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่นและมีรูปแบบการแสดงออกที่มีค่านิยมร่วมกันระหว่างสิ่งประดิษฐ์และวัฒนธรรม จากบันทึกเกี่ยวกับเครื่องเงินฝูโจวและวัตถุโบราณที่ขุดพบ พบว่า เครื่องเงินทั้งหมด สร้างขึ้นในสมัยราชวงศ์ซ่งและสะท้อนให้เห็นว่าเครื่องเงินฝูโจวในสมัยราชวงศ์ซ่งได้มีทักษะฝีมืออยู่ในระดับสูงและชำนาญ เครื่องเงินที่ขุดพบในฝูโจว สมัยตอนผิงของราชวงศ์ซ่งได้สอดคล้องกับลักษณะของเครื่องเงินฝูโจวแห่งราชวงศ์ซ่งที่มีเอกสารบันทึกไว้และจากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญจากองค์กรระดับชาติมีมติเป็นเอกฉันท์แต่งตั้งให้เครื่องเงินฝูโจวเป็นมรดก ทางวัฒนธรรมชิ้นหนึ่งของประเทศจีน (First Grade Cultural Relic) (Huiping & Dongshu, 2013)

สมัยราชวงศ์ซ่ง หัตถกรรมเครื่องเงินเรียกได้ว่าเฟื่องฟูถึงขีดสุด ในช่วงต้นราชวงศ์ซ่งเหนือ งานหัตถกรรมยังพื้นตัวได้ไม่เต็มที่ ในช่วงกลางราชวงศ์ซ่งเหนือ เครื่องเงินที่ขุดพบมีลักษณะตามความเชื่อของลัทธิขงจื้อใหม่คือต้องการให้ผู้คน “ขจัดอารมณ์และความปรารถนา” “เน้นวิทยาศาสตร์มากกว่าศิลปะ” “เน้นเหตุผลมากกว่าอารมณ์” และ “เน้นคำสอนมากกว่าเครื่องมือ” ในระยะเริ่มต้น แนวคิดนี้ยังไม่มีอิทธิพลต่อรูปแบบศิลปะและหัตถกรรม แต่หลังจากนั้นได้ระยะหนึ่งเริ่มค่อย ๆ ส่งผลให้ศิลปะและหัตถกรรมมีลักษณะที่เรียบง่ายเข้ามาแทนที่ความซับซ้อน ในสมัยปลายราชวงศ์ซ่งเหนือ จักรพรรดิฮุยจง (Huizong) และจักรพรรดิเกาจง (Gaozong) ได้นำศิลปะรูปแบบใหม่ที่หรูหราและ สง่างามเข้ามาในประเทศ ทำให้กระแสนิยมศิลปะในช่วงกลางราชวงศ์ซ่งเหนืออุดมไปด้วยสุนทรียศาสตร์ที่สวยงามไปโดยปริยาย

เฉินเส้าอัน (Chen Shaoan) (1767-1835) เป็นชาวฝูโจวที่อยู่ในมณฑลฝูเจี้ยน เป็นผู้ริเริ่มสร้างเทคนิคเครื่องเงินของตระกูลเฉินในยุคปัจจุบันและเป็นผู้ก่อตั้งเครื่องเงินสไตล์เฉิน จนได้รับขนานนามว่า “ผู้ริเริ่มศิลปะเครื่องเงินฝูเจี้ยน” หรือเรียกได้ว่าเป็นบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์การพัฒนาเครื่องเงินของประเทศจีน (Jing, 2013) เครื่องเงินของเฉินเส้าอันสร้างขึ้นในสมัยเฉียนหลง (Qianlong) มีเทคนิคยอดเยี่ยม จับคู่สีได้ชาญฉลาด รูปแบบเครื่องใช้หลากหลายและมีมือการทำประณีต (Jian, 2012)

ภาพที่ 1 ผลงานเครื่องเขินร้านเครื่องเขินเงินเส้าอันหลันจี (Chen Shaoan Lanji)
(<https://mp.weixin.qq.com/s/YaZyG6BALRw3NWDq2HJT9w>)

เครื่องเขินที่เกิดขึ้นในผู้ใจได้รับการพัฒนาขึ้นโดยเงินเส้าอัน ในเวลาเดียวกันเงินเส้าอันยังได้นำฟอยล์ (Foil หมายถึง แผ่นโลหะบาง) สีทองและสีเงินผสมลงไปในการยักและบดละเอียดจนเป็นเนื้อเดียวกันเพื่อใช้สีทองเป็น “สีเหลือง” และสีเงินเป็น “สีขาว” ในการตกแต่งเครื่องเขินซึ่งทำลายวิธีการตกแต่งแบบดั้งเดิมที่มักใช้สีดำหรือสีแดง ถือเป็นเทคนิคใหม่ที่เขาคิดค้นให้แก่ประเทศชาติ นอกจากนี้ ยังมีเทคนิคใหม่ที่ไม่ใช่การทาสี แต่ใช้เทคนิคการจุ่มสีทอง และ สีเงินจากนั้นใช้มือตะเบาๆ เพื่อให้พื้นผิวของภาชนะที่มันวาวกลายเป็นสีด้านซึ่งเรียกเทคนิคการตกแต่งที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะนี้ว่า “Baoliao Caiqi” (หมายถึง การทาสีลงบนวัสดุแบบบางๆ) นี่เป็นอีกหนึ่งผลงานใหม่ของตระกูลเงินที่มีผล ต่อศิลปะเครื่องเขินในประเทศจีนและเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องเขินที่มีเอกลักษณ์ของเงินเส้าอันที่เป็นที่รู้จักไปทั่วโลก สมัยเต้ากว (Daoguang) ผู้ใจได้กลายเป็นหนึ่งในการทำเรือการค้าของประเทศจีน จากการค้าระหว่างประเทศที่เพิ่มขึ้นทำให้เครื่องเขินผู้ใจกลายเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญ และเพื่อปรับให้เข้ากับความต้องการของชาวยุโรปจึงได้มีการคิดค้นรูปทรงและผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ มากมายที่เหมาะสมกับนิสัยการใช้ชีวิตของชาวตะวันตก เช่น ชุดบุหรี ชุดไวน์ ชุดกาแฟ แจกัน และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ซึ่งได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีจากพ่อค้าต่างประเทศและมีชื่อเสียงในตลาดต่างประเทศเป็นอย่างมาก เครื่องเขินผู้ใจได้เผยให้เห็นรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนได้รับการยกย่องอย่างสูงจากทั่วโลก (Jian, 2012)

จากการรวบรวมข้อมูลวรรณกรรมพบว่า พื้นฐานการพัฒนาศิลปะเครื่องเขินผู้ใจมีประเด็นหลัก ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์และวัฒนธรรมที่พิเศษของเมืองผู้ใจเป็นรากฐานที่มั่นคงสำหรับการพัฒนาเครื่องเขิน เมืองผู้ใจเป็นเมืองประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียงในประเทศจีน จากความได้เปรียบทางสภาพทางภูมิศาสตร์ และการพัฒนาด้านการขนส่งทำให้เกิดสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ที่เป็นเอกลักษณ์สำหรับการสืบทอดและพัฒนา ศิลปะเครื่องเขินผู้ใจ
2. ราวงศ์ศักดินาส่งเสริมให้เขตผู้ใจได้รับการพัฒนาโดยรวมเป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผลงานที่โดดเด่นด้านเครื่องเขินของตระกูลเงินเส้าอัน
3. การสืบทอดเทคนิคศิลปะเครื่องเขินภายในครอบครัวและการสอนแบบครูนักเรียนทำให้เครื่องเขินถูกสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น
4. การพัฒนาการศึกษาด้านศิลปะและงานฝีมือช่วย ส่งเสริมให้ศิลปะ เครื่องเขินผู้ใจมีความเจริญเติบโตที่ดี
5. ศิลปินเครื่องเขินได้ทำประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์ศิลปะเครื่องเขินในผู้ใจ

3.2 เทคนิคการทำตกแต่งกรรมเครื่องเขิน

ยางรัก (Lacquer varnish) หรือเรียกอีกว่ารักใหญ่หรือรักดิบ เป็นวัสดุธรรมชาติที่ได้จากยางของต้นรัก เนื่องจากประเทศจีนมีการปลูกต้นรักอย่างแพร่หลายมาเป็นเวลานาน ดังนั้น ยางรักธรรมชาติจึงถูกเรียกอีกอย่างว่ายางรักจีน จากการค้นพบทางโบราณคดียืนยันได้ว่ายางรักมีประวัติศาสตร์ยาวนานกว่า 7,000 ปี ซึ่งวัฒนธรรมยางรักเรียกว่ารักจีน จากการค้นพบทางโบราณคดียืนยันได้ว่ายางรักมีประวัติศาสตร์ยาวนานกว่า 7,000 ปี ซึ่งวัฒนธรรมยางรักเรียกว่ารักจีน กบอารยธรรมมนุษย์ ประเทศจีนเป็นประเทศแรกในโลกที่ริเริ่มการปลูกต้นรักและเป็นประเทศแรก ๆ ที่นำน้ำยางรักมาเป็นวัตถุดิบในการสร้างสรรค์เครื่องเขินที่สวยงามออกมาเป็นจำนวนมาก ยางรักมีประโยชน์มากมาย

ทนได้ทั้งสภาวะกรดและด่าง ทนความร้อน ป้องกันความชื้น ทนต่อการกัดกร่อน ป้องกันแมลง มอด เป็นฉนวนกันความร้อน และนำไปประยุกต์ใช้งานได้อย่างหลากหลาย โดยมีคุณสมบัติพิเศษหลัก ๆ 3 ประการ ได้แก่ ยึดเกาะแน่น แข็งแรงและทนทานมากพอที่จะปกป้องวัตถุที่ถูกเคลือบอยู่ด้านใน ทั้งยังทำให้รูปลักษณ์ภายนอกของวัตถุดูสวยงามน่ามอง ยางรักเป็นวัสดุที่ใช้งานได้อย่างหลากหลาย มีคุณสมบัติดีมากและถือได้ว่ามีคุณค่าทางด้านงานศิลปะอย่างยิ่งยวด (Li, 2012)

“เทคนิคการทาสีเป็นวิธีการดั้งเดิมที่สุดที่ใช้กับเครื่องเงินและยังเป็นวิธีการพื้นฐานที่สุดของเทคนิคศิลปะเครื่องเงินด้วย ในฐานะที่ยางรักเป็นสีเคลือบชั้นบนสุด การทาสีด้วยสีเดียว (หรือหลายสี) จึงถือเป็นจิตรกรรมสีเดียว (หรือจิตรกรรมสี) ในบันทึก Xiushi Lu ระบุว่า การทาสีด้วยสีเดียวเป็นการแสดง “คุณภาพสี” และ “องค์ประกอบเดียว” การทาสีด้วยสีเดียวมีหลายประเภท เช่น การทาสีดำ แดง เหลือง เขียว ม่วง น้ำตาล การทาน้ำมัน ทาน้ำมันเดียว ทาสีแดงเคลือบ ทาสีทองเคลือบ ฯลฯ ล้วนเป็นวิธีการลงสีที่ล้วนไม่มีการตกแต่งใดๆ ทั้งสิ้น ยกตัวอย่างเช่น ขามไม้เคลือบรักสีแดงที่ขุดพบที่ Hemudu Site เป็นเครื่องเงินเคลือบเงาแบบจินธรรมชาติและเครื่องเงินสีเดียวของราชวงศ์ช่งก็มีลักษณะเดียวกัน การทาสีเครื่องเงินสามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ การทาสีแบบหนา (Houliao) การทาสีแบบขัดสี (Yanmo) การทาสีแบบบาง (Baoliao) และการเคลือบสี (Zhaolan) (Li, 2012)

ตารางที่ 1 วัสดุที่ใช้ทำเครื่องเงิน

วัสดุที่ใช้ในการตกแต่งเครื่องประดับเครื่องเงิน		
ลำดับ	ชื่อวัสดุ	เนื้อหา
1	วัสดุทำสีเคลือบ	ซินนาบาร์ หรดาล แคลเมียม ไทเทเนียม เชม่า โคบอลต์บลู รงทอง ลิธอโรบิน ไดโซเดียม พทาโลไซยานินบลู พทาโลไซยานินกรีน
2	วัสดุจำพวกโลหะ	ฟอยล์สีทอง ผงทองคำเปลว โคลนทอง ผงเม็ดทอง ฟอยล์สีเงิน อลูมิเนียมฟอยล์ ผงฟอยล์สีเงิน ผงอลูมิเนียมฟอยล์ โคลนเงิน โคลนอลูมิเนียม ฟอยล์ทองแดง ฟอยล์สีทองรมควัน ฟอยล์สัมฤทธิ์
3	วัสดุสำหรับฝัง	มุก เปลือกไข วัสดุโลหะต่างๆ (ทอง เงิน ทองแดง ตะกั่ว อลูมิเนียม ฯลฯ) วัสดุฝังอื่นๆ (เขาคความ กระดุก ไม้ หิน ฯลฯ)
4	วัสดุเงา	น้ำมันการบูร น้ำมันสน น้ำมันเบนซิน น้ำมันก๊าด น้ำมันตุง ฯลฯ
5	วัสดุขัดเงา	กระดาษทรายน้ำ หินขัด ถ่าน ชีเก๊า กระเบื้อง น้ำมันพืช
6	วัสดุอื่นๆ	ผงแลคเกอร์ ถ่าน ผงยิปซัม แป้งทัลคัม แกลบ

(Chun, 2021)

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยตนเองเพื่อศึกษากระบวนการผลิตเครื่องเงินประเภทเครื่องประดับ สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 2 กระบวนการผลิตเครื่องเงินประเภทเครื่องประดับ

กระบวนการผลิตเครื่องเงินประเภทเครื่องประดับ		
ลำดับ	ขั้นตอน	รายละเอียด
1	การขึ้นรูป	ใช้กระดาษทรายเบอร์ 100 ขัดไม้เบาๆ โดยไม่ต้องสนใจลายไม้
2	การเคลือบพื้นผิว	ทาสีน้ำรักโดยเริ่มทาจากด้านในของไม้ ไม่ใช่แค่ทาบ้นพื้นผิวแต่ต้องทาจวนซึมลงไปเนื้อไม้
3	การตากแห้ง	วางในที่ร่มและผึ่งให้แห้ง 1 วัน
4	การขัดเงา	หลังจากทาอุดส่วนที่เป็นร่องหรือทาปะมูมผิวไม้และตากจนแห้งแล้วให้ใช้กระดาษทรายเบอร์ 100 ขัดแบบแห้งด้วยแรงขัดเบาๆ ขัดเพียงเล็กน้อยและไม่จำเป็นต้องขัดตามลายไม้

กระบวนการผลิตเครื่องเงินประเภทเครื่องประดับ		
ลำดับ	ขั้นตอน	รายละเอียด
5	การเคลือบเงา	กดชนแปรงทาสีเลื่อนไปตามทิศทางแนวตั้งและแนวนอนของเส้นใยไม้และทาสีบนไม้ให้เรียบอย่างสม่ำเสมอ
6	การขัดเรียบ	ใช้มีดปลายแหลมสลักลายลงบนไม้โดยเน้นการกดให้หนักเบาต่างกัน
7	การตากแห้ง	ขัดไม้ให้เรียบ วางในที่ร่มและผึ่งให้แห้ง 1 วัน
8	การทาสีเงา	ใช้แปรงทาสีเกลี่ยผงสีเงาหยาบบนไม้ให้ทั่วๆ กันเพื่อความหนาของผงสีเงาหยาบสม่ำเสมอ
9	การตากแห้ง	หลังจากทาสีด้วยผงสีเงาหยาบเสร็จแล้ว วางในที่ร่มและผึ่งให้แห้ง 1 วัน
10	การทาสีเงา	เริ่มจากด้านในของไม้ ขั้นแรกให้ใช้แปรงทาสีทาผงสีเงาขนาดกลางลงบนไม้โดยใช้แปรงทาสีเกลี่ยให้ทั่วทั้งในแนวตั้งและแนวนอน จากนั้นทาทั้งด้านในและด้านนอกโดยต้องระวังบริเวณขอบไม้เป็นพิเศษ
11	การตากแห้ง	หลังจากทาสีด้วยผงสีเงาเล็กเสร็จแล้ว วางในที่ร่มและผึ่งให้แห้ง 1 วัน
12	การขัดเงา	ใช้กระดาษทรายน้ำเบอร์ 400 และหินขัดตามแนวโค้งของไม้
13	การทาสี	นำน้ำยารักษาผิวมาผสมกับน้ำมันตะเกียงและทาบนผิวไม้เป็นชั้นๆ
14	การตากแห้ง	หลังจากทาสีเสร็จแล้ว วางในที่ร่มและผึ่งให้แห้ง 1 วัน
15	ทาสีรัก	หลังจากทาอุดส่วนที่เป็นร่องหรือทาปะมูผิวไม้และตากจนแห้งแล้ว ถึงแม้จะขัดด้วยหินแล้ว แต่พื้นผิวบางส่วนอาจยังขรุขระและไม่เรียบ ดังนั้นจำเป็นต้องทาสีอีกครั้งจนให้ผิวเรียบเป็นมันและลื่นมือ
16	การทาสี	ใช้แปรงทาสีจุ่มสีน้ำรักทาในแนวตั้งและแนวนอนของไม้ให้สีกระจายอย่างสม่ำเสมอ
17	การตากแห้ง	หลังจากทาสีเสร็จแล้ว วางในที่ร่มและผึ่งให้แห้ง 1 วัน
18	ผลิตภัณฑ์สมบูรณ์	สร้อยคอ กำไลข้อมือและต่างหู

(Chun, 2021)

ภาพที่ 2 การสำรวจโรงงานทำเครื่องเงิน (Chun, 2021)

3.3 วิเคราะห์ความหลากหลายและสุนทรียศาสตร์ของเครื่องเงินสมัยราชวงศ์ช่ง

ในสังคมสมัยราชวงศ์ช่ง ศิลปะต่างๆ ได้ก้าวข้ามอุปสรรคของหน้าที่ทางสังคม ศิลปะแต่ละชิ้นได้พัฒนาไปตามรูปแบบทางทฤษฎีของตนเองและยกระดับคุณค่าด้านสุนทรียศาสตร์ขึ้นหรือกล่าวได้ว่าสังคมสมัยราชวงศ์ช่งเป็นยุคที่สามารถกระตุ้น อดทนและผสมผสานกับลักษณะทางศิลปะที่หลากหลายและแนวความคิดด้านสุนทรียศาสตร์สมัยราชวงศ์ช่งยังแสดงให้เห็นสไตล์ที่เป็นเอกลักษณ์

เครื่องเงินสีเดียวเป็นเครื่องเงินประเภทหลักในสมัยราชวงศ์ช่ง เครื่องเงินสีเดียว หมายถึง เครื่องเงินที่ใช้สีเพียงสีเดียวในการเคลือบซึ่งอาจเคลือบสีด้านนอกและด้านในต่างกันหรือสีเดียวกันทั้งด้านนอกและด้านใน แม้ว่าบางครั้งจะมีสีพื้นต่างกันแต่ก็จัดอยู่ในประเภทเครื่องเงินสีเดียว เนื่องจากเครื่องเงินสีเดียวไม่มีการประดับตกแต่งลวดลาย มีความเรียบง่ายและไม่หรูหรา ดังนั้นจึงเรียกอีกอย่างว่า “เครื่องเงินสีพื้น” จากหลักฐานทางโบราณคดีจะเห็นได้ว่าเครื่องเงินสีเดียวที่ขุดพบจำนวนมากสร้างขึ้นในสมัยราชวงศ์ช่ง มีการกระจายตัวไปอย่างกว้างขวาง มีรูปแบบการใช้งานที่หลากหลายและมีสถานที่ผลิตหลายแห่ง เครื่องเงินสีเดียวในสมัยราชวงศ์ช่งส่วนใหญ่เป็นสีดำ หรือผสมกับสีแดง สีน้ำตาล สีน้ำตาลไหม้ และสีเหลือง เป็นต้น รูปทรงของภาชนะ ได้แก่ จาน ชาม พาน กล้อง หม้อ ข้อน อ่าง ตะกรัน ขุดน้ำชา เครื่องใช้ในห้องน้ำ กล้องแปรง หวี ที่ใส่ปากกา ที่ทับกระดาษ กล้องภาพมันน์ เฟอร์นิเจอร์ ขวด กระบอง ดาบ จานชามรูปกลีบดอกไม้และกระดานแบ็กแกมมอน (Backgammon) เป็นต้น

การพัฒนาแนวความคิดด้านสุนทรียศาสตร์ในสมัยราชวงศ์ช่งมีความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับการพัฒนาสังคม การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาอุดมการณ์และการพัฒนาทางวิชาการ นักวิจารณ์บางคนได้ทำการศึกษาเชิงลึกและกล่าวว่า “ราชวงศ์ช่งเป็นสังคมศักดินาโบราณของจีนที่เริ่มต้นจากรุ่งเรืองไปสู่ความเสื่อมสลายซึ่งสอดคล้องกับความสำเร็จอันยิ่งใหญ่ของสมัยราชวงศ์ช่งในด้านวิทยาศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ปรัชญาของราชวงศ์ช่งเป็นรูปแบบ

การเรียนรู้ปรัชญาจีนโบราณแบบบูรณาการ ความสำเร็จที่เป็นตัวแทนของปรัชญานี้คือการสร้างอภิปรัชญาลัทธิขงจื๊อใหม่ (Neo-Confucianism) ของ Zhu Xi ถือเป็นจุดสูงสุดในการพัฒนาปรัชญาจีนโบราณและกลายเป็นรากฐานทางทฤษฎีของระบบคักดินาเผด็จการ” (Xiaofan, 2005) สุนทรียศาสตร์สมัยราชวงศ์ซ่งมีลักษณะเด่น 4 ประการ ได้แก่ จิตสำนึกเรื่องสุนทรียศาสตร์ที่เป็นเอกลักษณ์ การสร้างระบบทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ที่ค่อนข้างสมบูรณ์แบบ การเน้นอภิปรายเกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์ที่เปลี่ยนจากภววิทยา (Ontology) เป็นทฤษฎีความรู้ (Theory of Knowledge) และคุณค่าแห่งสุนทรียศาสตร์ได้พัฒนาจาก “การใช้” เป็น “การเล่น” ลักษณะเด่นทั้ง 4 ประการนี้ทำให้ศิลปะทุกประเภทในสังคมราชวงศ์ซ่งก้าวข้ามอุปสรรคของหน้าที่ทางสังคมและเปิดเผยบุคลิกเฉพาะของศิลปิน จากเบื้องลึกทางจิตวิญญาณแห่งยุคทำให้แนวคิดด้านสุนทรียศาสตร์ของราชวงศ์ซ่งปรากฏเป็นสไตล์ที่มีเอกลักษณ์และมีลักษณะเด่นของการพัฒนาแนวคิดด้านสุนทรียศาสตร์คือ “จิตสำนึกส่วนตัว” โดยทั่วไปหมายถึง จิตสำนึกหลักของบุคคลหรือจิตสำนึกของกิจกรรมอิสระ กล่าวคือ การเป็นเจ้าของวัตถุแปลกปลอม ในขณะเดียวกันยังต้องเป็นนายของตัวเองและกำหนดชะตาชีวิตตนเองได้ (Jinhai, 1996)

ลวดลายบนเครื่องเงินที่นิยมใช้กันมากที่สุดในสมัยราชวงศ์ซ่งคือลายคดเคี้ยว ลายคดเคี้ยวที่เห็นบนเครื่องเงินโดยทั่วไปจะอยู่ในรูปแบบสมมาตร แม้ว่าต้นแบบลายคดเคี้ยวจะถูกเรียกว่า “ลายเมฆโบราณ” แต่ก็มีรูปแบบลวดลายที่คล้ายคลึงกันมากกับลายดอกไม้ซึ่งมักถูกวาดลงบนเครื่องเงินด้วยสีทอง นอกจากนี้ลายคดเคี้ยวยังมีอีกหลายแบบ เช่น ลายตาเถีๆ ลายหัวใจแบบตะวันตก ลายตกแต่งรูปต้นหญ้า เป็นต้น การใช้สีบนเครื่องเงินในสมัยราชวงศ์ซ่งส่วนใหญ่คือสีแดงและสีดำ ตลอดจนมีการใช้เทคนิคการแกะสลักรูปวงกลมเป็นลวดลายประดับตกแต่งด้วย

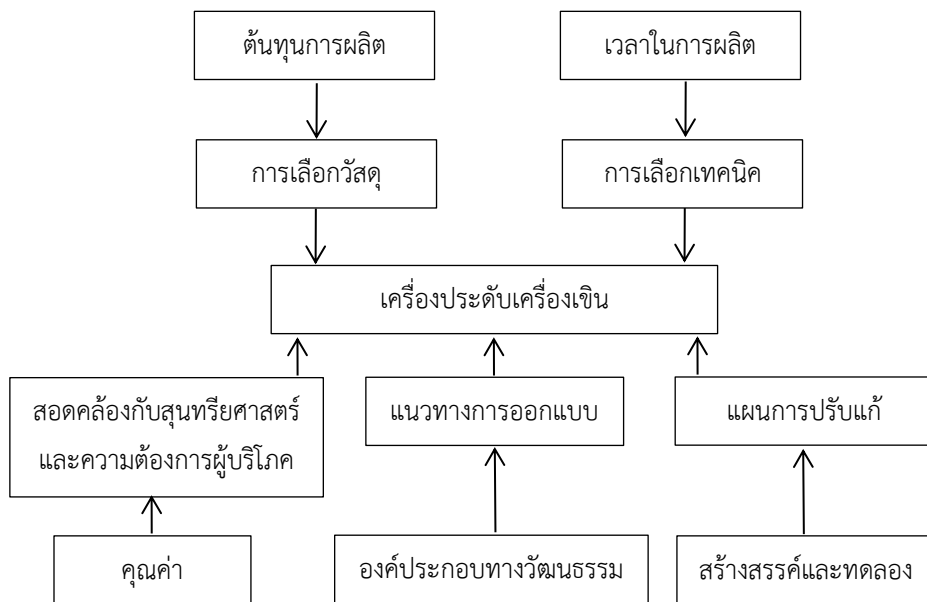
เนื่องจากมนุษย์มีความกังวลต่อธรรมชาติ การทำนา การตระหนักถึงความเชื่อมโยงระหว่างเมฆกับฝนและผลกระทบต่อการอยู่รอดของมนุษย์จนเกิดเป็นความเกรงกลัวทำให้พวกเขาวาดรูปก้อนเมฆบนก้อนหินและภาชนะต่าง ๆ ตัวอักษร “เมฆ” ที่จารึกบนกระดูกสัตว์ (เจียกู่เหวิน) คือลักษณะรูปร่างของก้อนเมฆในธรรมชาติที่คนสมัยโบราณเห็นและได้ตั้งเอาสัญลักษณ์นั้นมาสร้างเป็นตัวอักษรเพื่อแสดงการบูชาปรากฏการณ์ทางธรรมชาติอย่างหนึ่ง เมื่อคนโบราณเผาเครื่องปั้นดินเผา รอยนิ้วมือที่เกิดขึ้นบนดินเหนียวมีลักษณะใกล้เคียงกับรูปร่างของก้อนเมฆจึงทำให้ค่อย ๆ เกิดการพัฒนาเป็นลวดลายประดับ “ลายเมฆ” ลักษณะรูปร่างของลายเมฆจะมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละยุคสมัย จนในสมัยราชวงศ์ซ่ง “ลายเมฆมงคล” ถือเป็นมาตรฐานความงามหลักและใช้กันอย่างแพร่หลาย

การวิเคราะห์และเปรียบเทียบผลงานศิลปะเครื่องเงินแบบดั้งเดิมและร่วมสมัยทำให้ผู้วิจัยค้นพบว่า

1. การออกแบบต้องสอดคล้องกับเป้าหมายและสามารถปฏิบัติได้จริง
2. การออกแบบควรมีความกลมกลืนและสง่างาม ด้านหนึ่งหมายถึงส่วนประกอบต่าง ๆ ของเครื่องประดับต้องกลมกลืนกับรูปแบบและโครงสร้าง อีกด้านหนึ่งหมายถึงความกลมกลืนและความสง่างามระหว่างเครื่องประดับกับผู้ใส่
3. ความเป็นไปได้ในการนำแนวคิดขั้นสุดท้ายของการออกแบบไปสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วย ความเหมาะสมของวัสดุที่เลือกใช้ เทคนิค กระบวนการและคำร้องขอพิเศษ
4. การออกแบบควรพิจารณาปัจจัยทั้งในด้านสถานการณ์และความรู้สึก ส่วนแรกหมายถึง องค์ประกอบในการออกแบบ เช่น เนื้อหา เป้าหมาย รูปร่างและสีสันท ส่วนหลังหมายถึงมุมมองทางสรีรวิทยาและจิตวิทยาที่มีต่อการผสมผสานและการจับคู่องค์ประกอบต่างๆ ซึ่งสุดท้ายแล้วทั้งหมดคือการออกแบบที่มีภาพลักษณ์สวยงาม โครงสร้างยอดเยี่ยม สีสันกลมกลืน สร้างประทับใจและเพลิดเพลินให้กับผู้คน
5. การสำรวจตลาดผู้บริโภคเครื่องประดับ ความต้องการของผู้บริโภค จิตวิทยาการบริโภคของผู้บริโภคและการระบุกลุ่มผู้บริโภคที่เป็นเป้าหมายเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการออกแบบเครื่องประดับเครื่องเงินให้สมบูรณ์

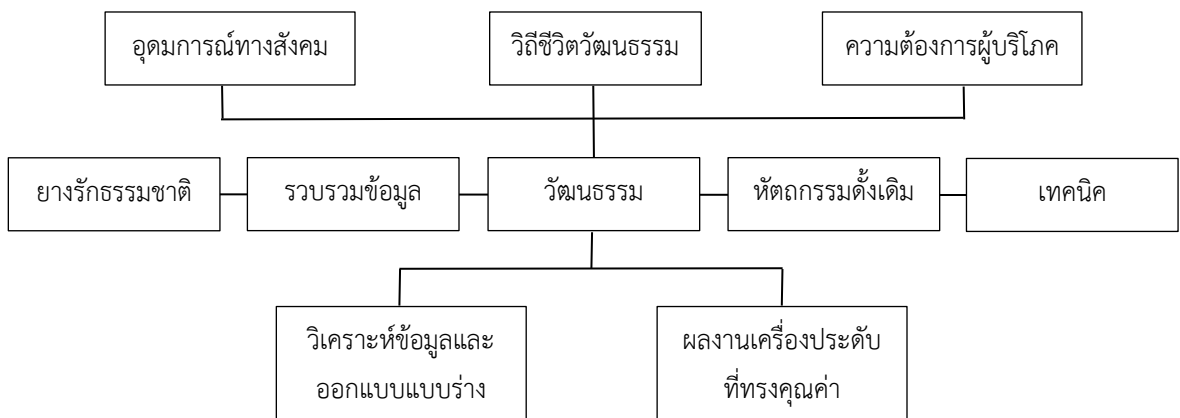
3.4 การออกแบบเครื่องประดับเครื่องเงินในรูปแบบใหม่

3.4.1 แนวทางในการออกแบบเครื่องประดับ

ภาพที่ 3 กระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Chun, 2021)

โดยสรุปแล้ว ผู้วิจัยจะนำเอาองค์ประกอบทางวัฒนธรรมดั้งเดิมภายในขอบเขตที่กำหนดมาดัดแปลงและปรับเปลี่ยนเป็นการออกแบบที่ทันสมัย ด้วยการสนับสนุนขององค์ประกอบทางวัฒนธรรมดั้งเดิมจะทำให้ผู้วิจัยคิดค้นและสร้างสรรค์การออกแบบใหม่ให้เหมาะสมกับรสนิยมด้านสุนทรียศาสตร์ที่ทันสมัยได้

ภาพที่ 4 องค์ประกอบทางวัฒนธรรมเมืองผู้ใจ (Chun, 2021)

3.4.2 สีสันในการออกแบบ

เครื่องเงินโบราณมีสีสันหลากหลาย สว่างสดใสและมีเอกลักษณ์ด้านการใช้สีตัดกัน อย่างไรก็ตามเครื่องเงินส่วนใหญ่มักใช้สีดำและสีแดงเป็นสีหลักเพราะให้ความรู้สึกทางการมองเห็นที่โดดเด่นและถือเป็นการวางแนวทางสุนทรียศาสตร์ของสีให้กับเครื่องเงินโบราณ การออกแบบในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้สีแบบดั้งเดิม ได้แก่ สีแดง สีดำ สีเขียวและสีฟ้าเป็นหลักมาผสมผสานรวมกับการคิดเชิงออกแบบและการวางตำแหน่งสี

3.4.3 การออกแบบแบบร่างและผลงานสมบูรณ์

จากการลงพื้นที่ภาคสนามในเมืองผู้โจว เมืองผู้โจวมีภูมิทัศน์ที่สวยงาม ทั้งสี่ด้านติดทะเลและฝั่งตรงข้ามคือเกาะไต้หวัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุดนี้ด้วยการนำทัศนียภาพของเมืองผู้โจวมาผสมผสานกับสัญลักษณ์ “เมฆมงคล” แบบดั้งเดิมและออกแบบผลิตภัณฑ์เครื่องประดับเงิน เช่น สร้อยคอ ต่างหู กำไลข้อมือ วัสดุหลักที่ใช้ ได้แก่ โลหะ ส่วนสีสันทันที่เลือกใช้คือสีแดง สีเขียวและสีฟ้า

ภาพที่ 5 การออกแบบแบบร่าง
(Chun, 2021)

ภาพที่ 6 การออกแบบด้วยโปรแกรม ZBrush

เพื่อให้ได้ต้นแบบแบบร่างที่สมบูรณ์ ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบในโปรแกรม ZBrush อีกครั้งโดยเพิ่มรายละเอียด ลวดลาย สีส้น พื้นผิวและวัสดุ จนได้มาเป็นภาพ Cinema4D ต้นแบบเครื่องประดับเครื่องเงิน

ภาพที่ 7 ต้นแบบเครื่องประดับเครื่องเงินร่วมสมัยภาพ Cinema4D

ภาพที่ 8 การทำเครื่องประดับเครื่องเงินภาพร่วมสมัย

ภาพที่ 9 ผลงานเครื่องประดับเครื่องเงินร่วมสมัยสีแดง

ภาพที่ 10 ผลงานเครื่องประดับเครื่องเงินร่วมสมัยสีฟ้า

ภาพที่ 11 ผลงานเครื่องประดับเครื่องเงินร่วมสมัยสีเขียวมรกต

แรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์มาจากทะเลผู้ใจ รูปร่างเมฆในธรรมชาติและลายเมฆแบบดั้งเดิม วัสดุที่ใช้คือไม้เชื่อมต่อกับฐานโลหะ เทคนิคการออกแบบคือการวาดเส้น จังหวะของเส้นและใช้ความไม่แน่นอนของกระบวนการเคลือบมานำเสนอการแสดงออกถึงความงามตามธรรมชาติเพื่อให้ศิลปะมีต้นกำเนิดมาจากชีวิตและกลับคืนสู่ชีวิต

4. อภิปรายผล

เครื่องเงินผู้ใจไม่เพียงได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมลัทธิขงจื๊อใหม่ในสมัยราชวงศ์ซ่งเท่านั้น ในขณะเดียวกันยังได้รับผลกระทบมาจากความต้องการของตลาดในต่างประเทศด้วย ในขณะที่โรงงาน พ่อค้าและช่างฝีมือกำลังพัฒนาทักษะเพื่อเน้นการผลิตภาพวาดลงรักและเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันแต่ก็ยังขาดการสำรวจเพื่อผลิตเครื่องประดับเงิน เนื่องจากเครื่องประดับเครื่องเงินต้องใช้เวลาในการผลิตนานเช่นเดียวกับเครื่องเงินขนาดใหญ่แต่มูลค่าที่ได้แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงทำให้เครื่องประดับเครื่องเงินยังไม่ได้ถูกตั้งเป้าไปที่การผลิตเพื่อสร้างคุณค่าทางสังคมแต่เป็นเครื่องประดับในชีวิตเท่านั้นทำให้มีข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องประดับเครื่องเงินจำนวนน้อยมาก ปัจจุบันเครื่องประดับเครื่องเงินผู้ใจส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมยามว่างของช่างฝีมือ ไม่ได้ออกแบบและสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการสร้างสรรค์เครื่องประดับเครื่องเงินใหม่ที่สอดคล้องกับการออกแบบร่วมสมัยและเหมาะสมกับวิถีชีวิตในยุคปัจจุบัน

เครื่องประดับเป็นรูปแบบศิลปะการสวมใส่อย่างหนึ่งที่ไม่เพียงแต่ใช้ประดับตกแต่งร่างกายแต่ยังเป็นสื่อกลางที่มีความหมายแฝงทางจิตวิญญาณ เครื่องประดับเครื่องเงินเป็นการนำวัสดุและเทคนิคการเคลือบมาด้วยยารักมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบเครื่องประดับ ด้านหนึ่งเป็นการสืบทอดการสร้างสรรค์ทางเทคนิคและแนวคิดเกี่ยวกับการทำเครื่องเงินโดยใช้เครื่องประดับเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ศิลปะ ปรับปรุงการรับรู้รวมถึงส่งเสริมการใช้เครื่องเงิน ใน

ขณะเดียวกันยังเป็นการเติมเต็มให้กับวัสดุและความหมายแฝงทางจิตวิญญาณการออกแบบเครื่องประดับให้มีมากขึ้นซึ่งไม่ใช่แค่การผสมผสานระหว่างเครื่องเงินกับการออกแบบเครื่องประดับเท่านั้นแต่ยังเป็นการปะทะกันระหว่างวัฒนธรรมดั้งเดิมกับแนวคิดการออกแบบสมัยใหม่ด้วย

เนื่องจากยังไม่มีกรวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำเครื่องเงินมาทำเป็นเครื่องประดับ ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ จากการสัมภาษณ์ศาสตราจารย์ Zheng Liwei ปรมาจารย์ด้านหัตถศิลป์เครื่องเงินผู้เจียนพบทำงานหัตถกรรมเครื่องเงินแบบดั้งเดิมไม่ได้มีกระบวนการที่ขัดแย้งกับการทำเครื่องประดับเครื่องเงิน ในขั้นตอนการดำเนินงานคุณสามารถใช้ความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างเต็มที่ เลือกใช้วัสดุได้ตามต้องการ เลือกใช้เทคนิคได้อย่างหลากหลายและสามารถเปลี่ยนแปลงกระบวนการเล็กๆ น้อยๆ ได้มากมาย อันที่จริงเครื่องเงินเป็นเครื่องใช้ที่แสดงอารมณ์ของชนชาติตะวันออกได้อย่างแข็งแกร่งและมีผลลัพธ์ของกระบวนการผลิตที่ไม่แน่นอนซึ่งสิ่งที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญนี้ได้ทำให้ผู้คนรู้สึกถึงความอิสระและเรียบง่าย อย่างไรก็ตามการลงรักบนภาชนะกลับมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับช่างฝีมือลงรักโดยในการสร้างสรรค์ผลงานจะต้องตระหนักถึงคุณสมบัติและเทคนิคเป็นอย่างดีสูงถึงจะสามารถทำให้แนวคิดในการออกแบบแสดงบุคลิกและวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของศิลปะเครื่องเงินได้ ผลิตภัณฑ์เครื่องเงินควรใกล้เคียงกับสุนทรียศาสตร์ของคนสมัยใหม่ แสดงแนวคิดการสานต่อวัฒนธรรมดั้งเดิมและใช้ภาษาของโลกแสดงแนวคิดของผลงาน

จากคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญทำให้ผู้วิจัยออกแบบผลงานในครั้งนี้ที่มีทั้งความดั้งเดิมและเชื่อมโยงกับยุคสมัยการออกแบบแบบดั้งเดิมไม่ใช่การออกแบบอย่างมีแบบแผนแต่เป็นการออกแบบการจัดวาง การออกแบบตามสภาพพื้นที่และเป็นการออกแบบตามความถนัดและความตั้งใจ จากการสอบถามความรู้สึกศาสตราจารย์ Chen Liannian เกี่ยวกับผลงานการออกแบบครั้งนี้ สรุปได้ว่า ปัจจุบันเป็นยุคอิเล็กทรอนิกส์ทำให้สามารถพัฒนาความรู้ได้หลายวิธีและการสร้างใหม่ในครั้งนี้ถูกสร้างขึ้นในบริบทของการปรับตัวให้เข้ากับสุนทรียศาสตร์ของคนสมัยใหม่ ส่งผลให้งานหัตถกรรมเครื่องประดับเครื่องเงินนี้ไม่มีวันล้าสมัยในประวัติศาสตร์ของมนุษย์ ในขณะเดียวกันงานหัตถกรรมดั้งเดิมยังได้รับการสืบทอด ยืนหยัดและสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ด้วย

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ช่างฝีมือหัตถกรรมควรสร้างแบรนด์ผลิตภัณฑ์เครื่องประดับเครื่องเงินเป็นของตนเอง ขยายพื้นที่การพัฒนาในเชิงลึกในรูปแบบของสินค้าเพื่อการท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกโดยออกแบบและพัฒนาปรับให้เข้ากับลักษณะทางวัฒนธรรมของภูมิภาคนั้นๆ ตลอดจนการสร้างแฟรนไชส์ (Franchise) การร่วมทุนกับโรงงานอุตสาหกรรม ฯลฯ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการขายและการส่งเสริมการขาย รวมถึงการขยายช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านรูปแบบอินเทอร์เน็ตเพื่อให้ผู้บริโภคจำนวนมากมีโอกาสมากขึ้นในการซื้อและการทำความเข้าใจผลิตภัณฑ์

5.2 หน่วยงานการศึกษา วิทยาลัยศิลปะและมหาวิทยาลัยในผู้ใจควรเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างกันเพื่อมุ่งสู่การวิจัยระดับมืออาชีพ จัดตั้งหลักสูตรการออกแบบเครื่องประดับเครื่องเงินและส่งเสริมกิจกรรมที่ช่วยให้นักศึกษาเอกวิชาศิลปะเครื่องเงินสามารถเริ่มต้นธุรกิจของตนเองได้ เช่น การจัดประกวดออกแบบเครื่องประดับเครื่องเงินในมหาวิทยาลัย การจัดการนิทรรศการและสนับสนุนผู้สำเร็จการศึกษาจัดตั้งสตูดิโอทำเครื่องประดับเครื่องเงิน เป็นต้น

5.3 รัฐบาลควรใส่ใจและสนับสนุนสภาพแวดล้อมทั่วไป เช่น การมีส่วนร่วมในการออกแบบ การพัฒนาและการจัดการตลาดสินค้าของเครื่องประดับเครื่องเงิน โดยมุ่งเน้นแนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้และความคิดเชิงอุตสาหกรรมด้าน “ความต้องการของผู้คน” ส่งเสริมและสนับสนุนความร่วมมือระหว่างบริษัทเครื่องประดับเครื่องเงิน วิทยาลัยการออกแบบและนักออกแบบเพื่อสร้างห่วงโซ่อุตสาหกรรมศิลปะเครื่องเงินร่วมสมัยที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการจัดกิจกรรมระดับภาครัฐเพื่อถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมเครื่องเงินอย่างเป็นทางการ

5.4 การสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมดั้งเดิมต้องการการสนับสนุนและความต่อเนื่องจากคนหลายรุ่นและทุกด้านเพื่อให้เกิดสืบทอดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นเราจึงจำเป็นต้องศึกษาเทคนิคการสร้างสรรค์หัตถกรรมเครื่องเงินแบบดั้งเดิมไปพร้อม ๆ กับการส่งเสริมสุนทรียศาสตร์และการแสวงหาทางจิตวิญญาณของสังคมปัจจุบัน

6. เอกสารอ้างอิง

- Huiping, Z., & Dongshu, X. (2013). On the influence of the changes of the late Qing dynasty on the development of Fuzhou Boron lacquerware industry. *Journal of Xiamen University of Arts and Crafts, Fuzhou University, 3*.
- Jian, Z. (2012). *Research on Fuzhou lacquer workshop system*. Fujian Fine Arts Publishing House.
- Jing, C. (2013). *Shen Shaoan born lacquerware*. Fuzhou Fujian Fine Arts Publishing House.
- Jinhai, Y. (1996). *On man's subject consciousness*. Seeking Truth.
- Li, Z. (2012). *Lacquer art tutorial*. Chongqing University Press.
- Shiguang, Q. (2000). *China lacquer*. Academy of Art Press.
- Shiguang, Q. (2004). *The complete works of Chinese traditional crafts-lacquer art*. Elephant Press.
- Xiaofan, F. (2005). *A new theory of song Ming Taoism*. Social Science Literature Publishing.
- Yan, X. (2015). *Sihe Ruyi cloud patterns: Typical patterns of the Ming dynasty*.
<https://mp.weixin.qq.com/s/4hmHlghjmLwXHLCUEOyyMg>